

Alakoululaisen kokemukset koulukiusaamisesta ja vanhemman valvonta

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää miten alakoulun neljäs- ja viidesluokkalaiset lapset ja heidän vanhempansa arvioivat vanhempien valvontaa ja miten valvonta on yhteydessä lasten koulukiusaamiskokemuksiin. Tutkimusjoukko muodostui 145 oppilaasta ja 145 vanhemmasta (vastausprosentit 76 % ja 76 %). Aineisto kerättiin strukturoidulla kyselylomakkeella. Tutkimuksessa käytettiin vanhempien valvonta -mittaria, ja lasten kiusaamiskokemuksia mitattiin kahdella kysymyksellä WHO-koululaistutkimuksesta. Aineisto analysoitiin tilastollisesti. Tulosten mukaan sekä lapset että vanhemmat arvioivat valvonnan hyväksi ja lasten arviot äidin ja isän valvonnasta olivat yhteydessä toisiinsa. Lisäksi kokonaan kiusaamiselta välttyneiden lasten vanhemmat arvioivat oman valvonnan parempana kuin kiusattujen lasten vanhemmat. Tämä yhteys säilyi, kun sukupuolen, luokka-asteen ja lasten arvioiden vaikutus oli vakioitu.

RIIKKA-MARI KETONEN, KATJA JORONEN

JOHDANTO

Koulukiusaaminen on laaja-alainen ilmiö ja sitä esiintyy kaikissa WHO-koululaistutkimukseen osallistuvissa maissa (Kämppi 2012). WHO-koululaistutkimuksen mukaan Suomi sijoittuu kansainvälisissä kiusaamistilastoissa keskitasolle kaikissa ikäryhmissä niin kiusatuksi joutumisessa kuin kiusaamiseen osallistumisessa. Pohjoismaisessa vertailussa vuodesta 2006 vuoteen 2010 koulukiusaaminen yleistyi Suomen lisäksi vain norjalaisilla tytöillä. (Kämppi 2012, 93–94, 103, 116). Koulukiusaamisen kohteeksi joutuu 8–20 prosenttia alakoulun oppilaista ja 5–10 prosenttia yläkoulun oppilaista (Kaukiainen ja Salmivalli 2009, 4, Konu 2010). Kiusaajana on ilmoittanut toimivansa noin 3 prosenttia koululaisista (Konu 2010).

Koulukiusaamista on tutkittu runsaasti ja sillä on todettu olevan hyvinvointia uhkaavia vaikutuksia, joista osa säilyy jopa aikuisuuteen asti (Salmivalli 2003, 20–23). Koulukiusaamisella on todettu olevan yhteys muun muassa ihmissuhdevaikeuksiin (Salmivalli 1998, 113–116), pitkäaikaistyöttömyyteen (Varhama ja Björkqvist 2005)

ja työpaikkakiusaamiseen (Smith ym. 2003). Tutkimusnäyttöä on myös koulukiusaamisen yhteydestä oppilaiden lisääntyvään oireiluun (Kaltiala-Heino ym. 2000, Due ym. 2005). Tutkimusten mukaan kiusaaminen on yleisempää poikien kuin tyttöjen keskuudessa. Luopa ym. 2008, 13, Kämppi ym. 2012, 116).

Pohja terveydelle ja hyvinvoinnille luodaan lapsuus- ja nuoruusvuosina ja hyvinvoinnin perustana on turvallinen ja toimiva perhe. Perheen merkitys alakoululaisen elämään on suuri. (Mäenpää 2010.) Tutkimusten mukaan vanhempien ominaisuudet, kuten kasvatustyyli ja vanhemman valvonta, vaikuttavat koulukiusaamiskokemuksiin, niin kiusattuna olemiseen kuin kiusaajana toimimiseen (Perren ja Hornung 2005, Georgiou 2008, Georgiou ja Fanti 2010). Vanhemman kiusaamiseen puuttumisen on todettu helpottavan lapsen selviytymistä sosiaalisten suhteiden negatiivisista vaikutuksista (Georgiou 2008, Salmivalli 2010). Koulukiusaamisen ilmiö on laajentunut yhä enemmän koulumaailman ulkopuolelle, kotiin ja harrastuksiin, sillä uudenlaiset kiusaamuksmuodot puhelimen ja Internetin

kautta tavoittavat kiusatun kaikkialta (Mesch ja Talmud 2010, 121–123, Shariff 2010, 34). Uudet ilmenemismuodot hämärtävätkin koulukiusaamisen ja koulun ulkopuolisen kiusaamisen rajaa ja siirtävät puuttumisen vastuuta yhä enemmän koululta ja opettajalta myös vanhemmille.

Yhteistyö kodin kanssa ja koko perheen hyvinvoinnin tukeminen ovat tärkeä osa kouluterveydenhuoltoa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 49). Nykyiset kouluterveydenhuollon suositukset ja valtioneuvoston asetus (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, Valtioneuvoston asetus 2011) painottavatkin tiivistä yhteistyötä ja perheiden tasavertaista osallistumista palveluihin. Koululaisten kotiolojen tunteminen luo perustan yksittäisen oppilaan kasvun ja kehityksen tukemiselle sekä terveyden edistämiseksi (Mäenpää 2010). Kouluterveydenhuollossa voidaan keskustella vanhempien kanssa muun muassa kiusaamisesta ja toimintamalleista, joilla vanhemmat voivat edistää lapsen hyvinvointia. Samalla voidaan rohkaista vanhempia ylläpitämään ja kehittämään luottamuksellista ja avointa suhdetta lapsiinsa (Stevens 2002).

VANHEMMAN VALVONTA

Vanhemman valvonta on kaksisuuntainen perhe-suhteiden ilmiö (Georgiou 2008, Slesnick ym. 2012). Se tarkoittaa vanhemman tietämystä lapsensa toiminnasta, olinpaikasta ja ystävyys-suhteista (Stattin ja Kerr 2000, Fletcher ym. 2004). Lisäksi siihen sisältyvät lapsen tekemisten ja sopeutumisen huomiointi ja tarkkailu (Dishion ja McMahan 1998). Vanhemmat saavat tietoa lapsensa tekemisistä siten, että lapsi vapaaehtoisesti kertoo (child disclosure) tai vanhemmat aktiivisesti valvovat hänen tekemisiään kyselemällä (solicitation) ja kontrolloimalla (control) (Stattin ja Kerr 2000, Eaton ym. 2009, Laird ym. 2010, Bourdeau ym. 2011).

Viimeaikaisten tutkimustulosten mukaan lapsen vapaaehtoinen kertominen on ensisijaista vanhemman valvonnassa (Keijsers ym. 2010, Kerr ym. 2010, Laird ym. 2010). Vanhempien myönteinen tapa reagoida lapsen kertomiin asioihin sekä hyväksyvä ja lämmin suhtautuminen lisäävät vapaaehtoista kertomista. (Fletcher ym. 2004, Georgiou 2008, Georgiou ja Fanti 2010). Vapaaehtoisen kertomisen perustana on lapsen luottamus ja kokemus emotionaalisesta turvallisuudesta. Vanhemmat voivat rohkaista lasta puhumaan kyselemällä tämän asioista ja kehittää tästä perheen yhteinen tapa. (Galvin ja

Brommel 2000, Kerr ja Stattin 2000, Keijers ym. 2010.)

Tässä tutkimuksessa hyvällä vanhemman valvonnalla tarkoitetaan vanhempien tietämystä lapsen toiminnasta ja ystävyys-suhteista, vanhempien myönteistä tapaa reagoida lapsen kertomiin asioihin sekä hyväksyvä ja lämmin suhtautuminen lapseen. (Galvin ja Brommel 2000, Kerr ja Stattin 2000, Fletcher ym. 2004, Georgiou 2008, Georgiou ja Fanti 2010).

VANHEMMAN VALVONNAN MERKITYS LAPSEN KÄYTTÄYTYMISELLE JA HYVINVOINNILLE

Vanhemman valvonta vaikuttaa lasten käyttäytymiseen ja hyvinvointiin. Hyvän valvonnan on havaittu vähentävän lapsen epäsosiaalista käytöstä (Barnes ym. 2000, Vieno ym. 2009, Neuman ym. 2010), ongelmakäyttäytymistä (Aalsma ym. 2011, Reynolds 2011, Willoughby ja Hamza 2011, Crossley ja Buckner 2012), väkivaltaisuutta (Ceballo ym. 2003, Fulkerson ym. 2008) ja rikollisuutta (Barnes ym. 2000, Lahey ym. 2008).

Vanhemman valvonnalla on osoitettu olevan positiivinen yhteys lasten hyvinvointiin jo alakouluikäisillä (mm. Reynolds ym. 2011), vaikka erityisesti se korostuu lapsen tullessa murrosikään (Masche 2010, Kerr ym. 2010). Vanhemman hyvä valvonta alakouluikäisessä on tärkeää, sillä se ennustaa valvonnan tasoa myös murrosikässä (Lahey ym. 2008). Georgioun ja Fantin (2010) mukaan vanhemman hyvä valvonta vähentää lapsen osallistumista koulukiusaamiseen, mutta vanhempien liiallinen holhoaminen lisää lapsen riskiä joutua kiusaamisen uhriksi. Vanhemman tulisi osata sopeuttaa käyttäytymisensä lasta tukeväksi ja oppia kuuntelemaan ja uskomaan lapsen kertoma (Holmberg-Kallenius 2008). Hyväksyvä ja tukeva vanhempi auttaa lasta sopeutumaan vertaisryhmien toimintaan ja suojaa lasta eristäytymiseltä (Georgiou 2008). Hyvä vanhemman valvonta voi suojata lasta psyykkiseltä oireilulta kuten masennusoireilulta (Ceballo ym. 2003, Hamza ja Willoughby 2011), joka voi olla seurausta koulukiusaamisesta (Kaltiala-Heino 2000). Vanhemman paremman tietämyksen on todettu suojaavan lasta käyttäytymisongelmilta ja oireilta sekä myös korjaavan niitä (Ceballo ym. 2003, Veronneau ym. 2010). Lisäksi vanhemman hyvä valvonta suojaa lasta haitallisilta vertaisryhmän (Veronneau ym. 2010) ja ympäristön vaikutuksilta (Dick 2007, Crossley ja Buckner 2012). Tutkimustuloksia suomalaisten alakouluikäisten lasten koulukiusaamiskokemusten ja vanhempien val-

vonnan välisistä yhteyksistä ei ole tietääksemme aikaisemmin raportoitu.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten alakoulun neljäs- ja viidesluokkalaiset oppilaat ja heidän vanhempansa arvioivat vanhempien valvontaa ja miten taustamuuttajat, kuten sukupuoli, ikä, perhetyyppi ja vanhempien koulutustaso, ovat yhteydessä valvontaan ja kiusaamiskokemuksiin. Lisäksi tarkoituksena on tutkia onko vanhempien valvonnalla yhteyttä lasten kiusaamiskokemuksiin. Tutkimus on osa Tampereen yliopiston tutkimushanketta ”Koululaisen ja hänen perheensä terveyden edistäminen kouluyhteisössä”.

AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

AINEISTO

Tutkimusaineisto kerättiin elo–syyskuussa 2007. Otoksen muodostivat kahden länsisuomalaisen koulun neljänsien ja viidensien luokkien oppilaat (n=190) ja heidän toinen huoltajansa (n=190). Aineisto kerättiin oppilailta oppitunneilla kyselylomakkeen avulla. Lomakkeiden täyttämiseen oppilailta kului aikaa kymmenestä minuutista puoleen tuntiin. Oppilailla oli mahdollisuus tarvittaessa kysyä lomakkeesta tutkijalta. Oppilas vastasi kyselyyn itsenäisesti, sulki lomakkeen kuoreen ja palautti sen tutkijalle. Oppilaat veivät vanhemmilte lomakkeen kotiin, jossa vanhemmat vastasivat kyselyyn ja lähettivät lomakkeen vastauslähetyksenä tutkijalle. Tutkimukseen osallistui 145 oppilasta ja 145 vanhempaa. Vastausprosentti oli 76 prosenttia oppilailla ja 76 prosenttia vanhemmilla.

Tutkimuslupa saatiin koulujen rehtoreilta sekä oppilaiden vanhemmilta, koska osallistuvat olivat alle 15-vuotiaita (Kankkunen ja Vehviläinen-Julkunen 2009, 180). Oppilaiden vanhemmilta saatiin kirjallinen lupa lasten tutkimukseen osallistumiseen. Saatekirjeessä kerrottiin osallistumisen vapaaehtoisuudesta, tutkimusaineiston käsittelemisestä luottamuksellisesti sekä

anonymiteetista. Oppilaiden mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä epäselviksi jääneisiin asioihin takasi osallistujille riittävän tiedon saannin tutkimukseen liittyen (Kankkunen ja Vehviläinen-Julkunen 2009, 175).

KÄYTETYT MITTARIT

Vanhempien valvonnan arvioinnissa käytettiin Parental monitoring -mittaria (Small ja Kerns 1993, Small 2001), jota on käytetty aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Ojala ym. 2006, Ceballo ym. 2003). Mittarin seitsemän väittämää kuvaavat, miten hyvin vanhempi tietää ja tuntee lapsensa elämää: 1) äitini/- isäni tietää mitä teen koulun jälkeen, 2) äitini/- isäni tietää mihin käytän rahani, 3) äitini/- isäni tietää ketkä ovat ystäviäni, 4) äitini tietää missä olen koulun jälkeen, 5) jos tulen kotiin myöhään, minun odotetaan soittavan äidilleni, 6) kerron etukäteen äidilleni kenen kanssa aion olla koulun jälkeen, 7) kerron äidilleni suunnitelmistani, joita minulla on ystävieni kanssa. Oppilaat arvioivat kyseisellä mittarilla erikseen molempien vanhempien tietämystä. Mittausasteikkona oppilailla oli Visual Analogue Scale (VAS) -asteikko (100 millimetrin pituinen jana), johon oppilas merkitsi arvionsa rastilla. Asteikon ääripää ☹ merkitsi eri mieltä ja ☺ samaa mieltä olemista.

Vanhemmille esitettiin samat väittämät, joissa he arvioivat omaa toimintaansa viisiportaisella Likert-asteikolla: (1) täysin eri mieltä – (5) täysin samaa mieltä. Esimerkkinä väittämistä on: Tiedän, mitä lapseni tekee koulun jälkeen. Väittämistä muodostettiin kolme summamuuttujaa: lapsen arvio äidin valvonnasta, lapsen arvio isän valvonnasta ja vanhemman itsearvio omasta valvonnastaan. Kaikki muodostetut summamuuttujat olivat sisäisesti johdonmukaisia Cronbachin alfa-arvojen ollessa välillä 0,753–0,912 (Heikkilä 2008, 187, Kankkunen ja Vehviläinen-Julkunen 2009, 118). Taulukosta 1 ilmenevät summamuuttujien tunnusluvut.

Taulukko 1.

Vanhemman valvontaa kuvaavien summamuuttujien jakaumat

Vanhempien valvonta summamuuttujat	n	Ka	Kh	Md	Min-Max	Cronbach alfa	Vinous ³	Huipukkuus
Lasten arvio äidin valvonnasta ¹⁾	145	84.8	1.19	89.3	15–100	0.753	–10.49	6,35
Lasten arvio isän valvonnasta ¹⁾	133	70.1	2.28	77.4	1–99	0.912	–5.30	0,166
Vanhempien arvio valvonnastaan ²⁾	144	4.6	0.05	4.9	1–5	0.912	–15.32	24,78

¹⁾ Kysytty lapsilta; asteikko (VAS) 0–100 (0= matala valvonnan taso; 100= korkea valvonnan taso)

²⁾ Kysytty vanhemmilta; asteikko 1–5 (1= matala valvonnan taso; 5= korkea valvonnan taso)

³⁾ Vinousluku jaettuna keskiarvolla

Kiusaamiskokemuksia kartoitettiin kahdella kysymyksellä WHO-koululaistutkimuksesta: kuinka usein oppilas oli tullut kiusatuksi ja kuinka usein oli osallistunut kiusaamiseen. Vastausvaihtoehdot olivat: ei lainkaan, 1–2 kertaa tai monta kertaa viime lukuvuoden aikana. Kumpikin muuttuja luokiteltiin kaksiluokkaiseksi siten, että 1–2 kertaa kiusanneet/kiusatut ja monta kertaa kiusanneet/kiusatut yhdistettiin. Luokituksen perusteluna oli se, että oppilas, jolla on yksikin muistikuva kiusattuna tai kiusaajana olemisesta, poikkeaa oppilaasta, jolta tällainen muistikuva puuttuu.

Lasten ja vanhempien kyselylomakkeiden taustamuuttujat ilmenevät taulukosta 2. Lapsen

ikää kysyttiin avoimena kysymyksenä. Perherakennetta kysyttiin lapsilta seuraavasti: Keiden aikuisten kanssa asut pääosan ajastasi? Ympyröi KAIKKI aikuiset, jotka asuvat kanssasi. Vastausvaihtoehdot olivat: äiti, isä, äitipuoli, isäpuoli, joku muu, kuka? Näistä muodostettiin aluksi neliluokkainen Perhetyyppi -muuttuja, jossa vastausvaihtoehdot äiti ja isä muodostivat luokan ”ydinperhe”, vain äiti tai isä luokan yksinhuoltajaperhe, äiti ja isäpuoli tai äitipuoli ja isä luokan ”uusioperhe” ja muut vaihtoehdot luokan muu perhetyyppi. Jatkoanalyseissa perhetyyppi jaettiin kahteen luokkaan: ydinperhe ja ei-ydinperhe.

Vanhempien taustamuuttujista tutkimuksessa tarkastellaan vanhempien huoltaja-asemaa, ikää,

Taulukko 2.

Oppilaiden (n=145) ja vanhempien (n=144) taustatiedot

Taustamuuttujat	n	%
Lapset		
Sukupuoli		
Tyttö	72	49.7
Poika	73	50.3
Ikä		
9–10v	79	55.2
11–12v	64	44.8
Luokka		
4. luokka	70	48.3
5. luokka	75	51.7
Kansalaisuus		
Suomi	136	97.1
Muu	4	2.9
Perhetyyppi		
Ydinperhe	100	70.4
Yksinhuoltajaperhe	21	14.8
Uusperhe	17	12.8
Muu	4	2.8
Sisarukset		
Ei yhtään	12	8.9
1 sisarusta	67	49.6
2 tai enemmän	56	41.5
Vanhemmat		
Vastaaja		
Äiti	127	88.8
Isä	14	9.8
Muu huoltaja	2	1.4
Vanhempien ikä		
28–37 v	44	30.6
38–42 v	63	43.8
yli 42 v	37	25.7
Vanhempien koulutustaso		
Kansa- tai peruskoulu ja ammatillinen koulutus	47	32.6
Lukio tai lukio ja ammatillinen koulutus	59	41.0
Yliopisto tai korkeakoulu	38	26.4
Vanhempien työllisyystilanne		
Päätoiminen työ	111	77.6
Muu tilanne kuin päätoiminen työ	32	22.4

koulutustasoa ja työllisyystilannetta. Vanhemmalta kysyttiin, oliko hän lapsen äiti, äitipuoli, isä, isäpuoli, vai muu huoltaja, kuka? Vanhemman ikää kartoitettiin kysymällä syntymävuotta. Ikä laskettiin vähentämällä syntymävuosi vastausajankohdan vuosiluvusta. Vanhemman koulutusta kartoitettiin kysymyksellä: Mikä on korkein koulutus, minkä olet suorittanut? Vastausvaihtoehtoina olivat: kansakoulu/kansalaiskoulu tai peruskoulu, peruskoulu ja ammatillinen koulutus, lukio tai lukio ja ammatillinen koulutus, yliopisto- tai korkeakoulututkinto. Työllisyystilannetta kartoitettiin kysymyksellä: Mikä on työllisyystilanteesi tällä hetkellä. Vastausvaihtoehtoina olivat: päätoimisessa työssä, osa-aikaisessa työssä, opiskelijana, kotiäitinä/-isänä, työttömänä / lomautettuna, sairauslomalla tai eläkkeellä, muu tilanne, mikä?

AINEISTON ANALYYSI

Summamuuttujien jakaumia tarkasteltiin histogrammin ja vinouslukujen avulla (Taulukko 1.) Jakaumat eivät noudattaneet normaalijakaumaa, minkä vuoksi käytettiin epäparametrisia tilastollisia testejä (Grove ja Burns 2009). Taustamuuttujien ja lasten koulukiusaamiskokemusten yhteyttä summamuuttujiin sekä yksittäisiin vanhemman valvonta -muuttujiin tarkasteltiin Mann-Whitney U - ja Kruskal-Wallis -testeillä. Summamuuttujien keskinäisiä yhteyksiä tarkasteltiin Spearmanin korrelaatiokertoimella sekä Wilcoxon-testillä. Epäparametristen testien yhteyteen raportoitii keskiluvuista mediaanit (Md) ja hajontaluvuista ala- ja yläkvartiilit (Q_1 ja Q_3). Taus-tamuuttujien yhteyksiä koulukiusaamiskokemuksiin tarkasteltiin aluksi ristiintaulukoinnilla ja khiin neliö -testin avulla.

Tämän jälkeen tarkasteltiin logistisen regressioanalyysin avulla kiusaamiskokemuksiin yhteydessä olevia tekijöitä (sukupuoli, luokka-aste, vanhempien arvio valvonnastaan, lasten arviot äidin ja isän valvonnasta). Koska alustavissa analyysissä todettiin em. tekijöiden olevan yhteydessä kiusaamiskokemuksiin, logistisessa regressioanalyysissä oli vasteena kiusattuja/kiusaajana oleminen ja vertailuluokkana ei kiusatut/ei-kiusaajat. Jokaiselle ryhmälle tehtiin vakioimaton (jokainen selittävä muuttuja analysoitiin itsenäisenä suhteessa kiusaamismuuttujaan) ja vakioitu malli (huomioitiin samanaikaisesti kaikki selittävät muuttujat suhteessa kiusaamismuuttujaan). Malleissa yhteyden voimakkuuden mittana käytettiin ristitulo suhdetta (odds ratio, OR); lisäksi

raportoitiin 95 prosentin luottamusvälit (lv) ja p-arvo. Tilastollisen merkitsevyyden rajaksi määriteltiin $p < 0,05$ ja korrelaatiokertoimen tulkin-naksi $< 0,30$ matala, $0,30-0,50$ kohtalainen ja $> 0,50$ korkea korrelaatio (Burns ja Grove 2009, 457-461). Aineiston analysoinnissa käytettiin PASW 19.0 for Windows -tilasto-ohjelmaa (SPSS, versio 2011).

TULOKSET

VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

Tutkimukseen osallistuneista oppilaista puolet oli tyttöjä ja puolet poikia. Oppilaiden keski-ikä oli 10,4 vuotta ja heistä neljäsluokkalaisia oli 48 prosenttia ja viidesluokkalaisia 52 prosenttia. Lähes kaikki oppilaat olivat Suomen kansalaisia. Oppilaista suuri osa (70 %) oli ydinperheiden lapsia. Oppilaiden sisarusten määrä vaihteli 0-11 sisarukseen ja yli 90 prosentilla oli vähintään yksi sisarus. (Taulukko 2.)

Tutkimukseen osallistuneista vanhemmista 88 prosenttia oli äitejä. Vanhempien keski-ikä oli noin 39 vuotta. Vanhemmista kansa- tai peruskoulun ja ammatillisen koulutuksen oli suorittanut joka kolmas, 41 prosenttia oli suorittanut lukion tai lukion ja ammatillisen koulutuksen ja joka neljäs yliopisto- tai korkeakouluopinnot. Päätoimisessa työssä oli vanhemmista 78 prosenttia. (Taulukko 2.)

LASTEN ARVIOT SIITÄ, MITEN VANHEMMAT VALVOVAT HEITÄ

Kaikki lapset ($n=145$) olivat vastanneet äidin valvontaa koskeviin kysymyksiin ja isän valvontaa koskeviin kysymyksiin oli vastannut 92 prosenttia ($n=133$). Lähes kaikki lapset, jotka eivät olleet vastanneet isän valvontaa koskeviin kysymyksiin, asuivat yksinhuoltaja- tai uusperheissä.

Lapset arvioivat sekä äidin (Md 89,3 Q_1 79,8 Q_2 94,4) että isän (Md 77,4, Q_1 58,4 Q_3 91,8) tietävän hyvin kenen kanssa, miten ja missä he aikaansa viettivät. Lapset arvioivat kuitenkin äidin valvonnan tilastollisesti merkitsevästi paremmaksi kuin isän valvonnan ($p<0,001$). Lasten arviot äidin ja isän tietämyksestä olivat yhteydessä keskenään: mitä paremmin äiti tiesi lapsen elämästä, sitä paremmin myös isä tiesi ja päinvastoin ($r=0,49$). Lapsen arvioimalla äidin valvon-nalla ja äidin omalla arviolla ei ollut vahvaa yhteyttä ($r=0,17$), mutta mitä paremmaksi lapset arvioivat isän tietämyksen tekemisistään, sitä paremmaksi myös isät arvioivat oman valvontansa ($r=0,42$).

Tytöt ja pojat arvioivat sekä äidin (p=0,100) että isän valvonnan (p=0,798) samansuuntaisesti. Tosin viidesluokkalaiset tytöt (Md 93,1 Q₁ 83,3 Q₃ 95,5) arvioivat äidin valvonnan paremmaksi kuin pojat (Md 81,7, Q₁ 71,4 Q₃ 93,4) (p=0,034). Muilla taustamuuttujilla ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä lasten yleiseen kokemukseen äidin valvonnasta (Taulukko 3.) Yksittäisiä vääntämiä tarkasteltaessa kuitenkin havaittiin, että ydinperheiden lapset (Md 94,7 Q₁ 94 Q₃ 99) arvioivat äidin tietävän heidän ystävänsä paremmin kuin ei-ydinperheiden lapset (Md 85,8 Q₁ 91 Q₃ 98) (p=0,007).

Lasten kokemukseen isän valvonnasta oli yhteydessä luokka-aste ja perhetilanne. Neljäsluokkalaiset lapset arvioivat isän tietävän paremmin heidän tekemisistään kuin viidesluokkalaiset lapset (p=0,011.) Ydinperheen lapset arvioivat isän tietävän paremmin heidän tekemisensä verrattuna ei-ydinperheiden lapsien arvioihin (p<0,001). (Taulukko 3.)

VANHEMPIEN OMA ARVIO VALVONNASTAAN

Vanhemmat arvioivat tietävänsä erittäin hyvin kenen kanssa, miten ja missä heidän lapsensa viettivät vapaa-aikaansa (Md 4,9 Q₁ 4,4 Q₃ 5,0).

Taulukko 3.

Vanhempien valvontaa kuvaavien summamuuttujien yhteys taustamuuttujiin

	Lasten arvio äidin valvonnasta			Lasten arvio isän valvonnasta			Vanhempien oma arvio valvonnasta		
	n	Md	Q1 Q3	n	Md	Q1 Q3	n	Md	Q1 Q3
Sukupuoli									
Tyttö	72	90.3	(81.4 94.8)	67	78.6	(63.1 90.7)	72	4.9	(4.5 5.0)
Poika	73	89.3	(76.2 94.1)	66	76.3	(51.7 92.7)	72	4.9	(4.4 5.0)
			p=0.100 ¹			p=0.798 ¹			p=0.984 ¹
Luokka-aste									
4. luokka	70	89.9	(80.7 94.4)	62	83.1	(67.4 93.4)	70	4.9	(4.4 5.0)
5. luokka	75	87.3	(77.6 94.6)	71	75.1	(41.7 87.7)	74	4.7	(4.4 5.0)
			p=0.375 ¹			p=0.011 ¹			p=0.454 ¹
Perhetyyppi									
Ydinperhe	100	89.7	(80.3 94.8)	99	81.3	(66.9 92.7)	100	4.9	(4.4 5.0)
Ei-ydinperhe	41	85.9	(73.4 93.2)	30	49.6	(20.6 78.0)	41	4.9	(4.4 5.0)
			p=0.196 ¹			p<0.001 ¹			p=0.981 ¹
Sisarukset									
Ei yhtään	12	89.5	(83.8 95.7)	10	77.4	(63.8 82.9)	12	4.8	(4.3 5.0)
1 sisarus	66	87.6	(77.7 94.4)	64	81.2	(62.3 91.9)	66	4.9	(4.4 5.0)
2 tai enemmän	56	88.3	(79.7 94.4)	50	73.5	(46.5 88.9)	56	4.9	(4.6 5.0)
			p=0.691 ²			p0.425 ²			p=0.981 ²
Vanhempien ikä									
28–37 v	44	86.6	(74.9 92.4)	38	76.8	(68.7 89.2)	44	4.9	(4.4 5.0)
38–42 v	63	89.7	(81.4 96.7)	62	76.9	(38.7 89.4)	63	4.9	(4.4 5.0)
yli 42 v	37	91.0	(79.6 94.6)	32	80.2	(67.1 93.2)	37	4.7	(4.4 5.0)
			p=0.137 ²			p=0.485 ²			p=0.529 ²
Vanhempi									
Äiti	127	89.4	(81.3 94.6)	127	76.3	(57.4 90.7)	127	4.9	(4.4 5.0)
Isä	14	83.7	(79.9 95.0)	14	85,7	(76.3 95.5)	14	4.3	(4.1 4.6)
			p=0.801 ¹			p=0.790 ¹			p=0.001 ¹
Vanhempien koulutustaso									
Kansa- tai peruskoulu ja ammatillinen koulutus	47	89.7	(75.3 96.1)	40	72.4	(50.5 88.9)	47	4.9	(4.6 5.0)
Lukio tai lukio ja ammatillinen koulutus	59	88.0	(79.6 93.6)	55	80.6	(63.1 92.7)	59	4.7	(4.3 4.9)
Yliopisto tai korkeakoulu	38	89.1	(81.4 94.9)	37	78.6	(56.1 90.3)	38	4.9	(4.4 5.0)
			p=0.829 ²			p=0.420 ²			p=0.137 ²

¹ Mann-Whitney U-testi, ² Kruskal-Wallis testi

Äidit arvioivat oman valvontansa tilastollisesti merkitsevästi paremmaksi kuin isät (p=0,001). Taustamuuttujilla ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä vanhempien omaan arvioon valvonnastaan. (Taulukko 3.)

KOULUKIUSAAMISKOKEMUKSET

Oppilaista noin puolet (tytöistä 48 % ja pojista 50 %) koki joutuneensa kiusatuksi vähintään kerran viime lukuvuoden aikana (p=0,792). Kiusaamista monta kertaa viime vuoden aikana kokeineista oppilaista tyttöjä oli 8 prosenttia ja poikia 17 prosenttia (p=0,274). Tytöistä 21 prosenttia ja pojista 49 prosenttia ilmoitti kiusanneensa toisia viimeisen lukuvuoden aikana vähintään kerran (p=0,001). (Taulukko 4.)

VANHEMPIEN VALVONNAN YHTEYS KOULUKIUSAAMISKOKEMUKSIIN

Kiusaamiselta kokonaan välttyneiden lasten vanhemmat arvioivat oman valvontansa paremmaksi kuin niiden lasten vanhemmat, joita oli kiusat-

tu viimeisen lukuvuoden aikana (p=0,039). (Taulukko 5). Kiusatuksi joutuneiden tyttöjen vanhemmat (Md 4,6 Q₁ 4,1 Q₃ 4,9) arvioivat valvontansa heikommaksi kuin ei lainkaan kiusattujen tyttöjen vanhemmat (Md 4,9 Q₁ 4,7 Q₃ 5,0) (p=0,013). Ei lainkaan kiusattujen ydinperheiden lasten vanhemmat (Md 4,9 Q₁ 4,6 Q₃ 5,0) arvioivat valvontansa paremmaksi kuin kerran tai useammin viime vuoden aikana kiusatuksi tulleiden ydinperheiden lasten vanhemmat (Md 4,6 Q₁ 4,2 Q₃ 5,0). (p=0,042). Logistisen regressioanalyysin mukaan vanhemman heikompi valvonta (vanhemman itsearvio) oli yhteydessä kiusattuna oloon. Sukupuolen, luokka-asteen ja lasten valvonta-arvioiden vaikutuksen vakiointi ei muuttanut ristitulosuhdetta (OR 0,27; lv 0,09–082). (Taulukko 6.)

Lasten arvioilla äidin tai isän valvonnasta ei ollut yhteyttä kiusaamiskokemuksiin Mann-Whitney U-testin mukaan (Taulukko 5.). Vakioitun logistisen regressiomallin mukaan lasten heikompi arvio isän valvonnasta oli kuitenkin yhtey-

Taulukko 4.

Kiusattuna oleminen ja kiusaajana toimiminen tytöillä ja pojilla

Kiusaamiskokemukset	Ei lainkaan		Vähintään kerran lukuvuoden aikana		Yhteensä	
	n	%	n	%	n	%
Ollut kiusattuna viime lukuvuoden aikana ¹						
Tytöt	34	52.3	31	47.7	65	100
Pojat	33	50.0	33	50.0	66	100
Osallistunut kiusaamiseen viime lukuvuoden aikana ²						
Tytöt	51	78.5	14	21.5	65	100
Pojat	34	51.5	32	48.5	66	100

¹ $\chi^2=0.070$, df=1, p=.792

² $X^2=10.436$, df=1, p=.001

Taulukko 5.

Koulukiusaamiskokemusten yhteys vanhemman valvonnan arviointeihin (Mann-Whitney U -testi)

Summamuuttuja	On kiusattu		On kiusannut	
	Ei lainkaan Md Q1 / Q3	kerran tai enemmän Md Q1 / Q3	En lainkaan Md Q1 / Q3	kerran tai enemmän Md Q1 / Q3
Vanhempien oma arvio valvonnasta	n= 67 4.86 4.57/5.0 p=0.039	n=64 4.64 4.29/5.0	n= 85 4.86 4.57/5.0 p=0.168	n= 46 4.57 4.29/5.0
Lasten arvio äidin valvonnasta	n= 67 89.4 78.7/94.9 p=0.798	n=64 88.6 81.2/94.0	n=85 90.0 81.2/94.8 p=0.215	n=46 84.3 79.0/93.0
Lasten arvio isän valvonnasta	n= 61 81.3 64.2/92.4 p=0.103	n=58 75.4 39.6/87.9	n=77 79.6 61.9/ 90.7 p=0.247	n=42 73.2 38.9/87.5

Taulukko 6.

Vakioimattomat ja vakioidut ristitulosuhteet (OR) ja 95 % luottamusvälit kiusattuna olemiselle¹ sukupuolen, luokan ja vanhempien valvonnan suhteen

	Vakioimaton			Vakioitu		
	OR	95 % lv ²	p	OR	95 % lv	p
Sukupuoli						
Tyttö	1.00			1.00		
Poika	1.10	0.55–2.18	0.792	1.33	0.61–2.89	0.481
Luokka						
4. luokka	1.00			1.00		
5. luokka	0.86	0.43–1.72	0.675	0.75	0.34–1.63	0.461
Vanhemman itsearvio valvonnastaan	0.27	0.10–0.78	0.015	0.27	0.09–0.82	0.021
Lasten arvio äidin valvonnasta	1.00	1.97–1.02	0.848	1.03	1.00–1.07	0.092
Lasten arvio isän valvonnasta	0.99	0.98–1.00	0.113	0.98	0.96–1.00	0.041

¹ Kiusattuna olemisen määritelmä: Lapsi raportoi tulleen kiusatuksi vähintään kerran lukuvuoden aikana

² lv = luottamusväli

Taulukko 7.

Vakioimattomat ja vakioidut ristitulosuhteet (OR) ja 95 % luottamusvälit kiusaajana olemiselle¹ sukupuolen, luokan ja vanhempien valvonnan suhteen

	Vakioimaton			Vakioitu		
	OR	95 % lv ²	p	OR	95 % lv	p
Sukupuoli						
Tyttö	1.00			1.00		
Poika	3.34	1.60–7.36	0.002	4.93	2.06–11.76	<0.001
Luokka						
4. luokka	1.00			1.00		
5. luokka	1.21	0.59–2.49	0.603	1.08	0.47–2.50	0.850
Vanhemman itsearvio valvonnastaan	0.79	0.37–1.69	0.539	0.75	0.33–1.72	0.500
Lasten arvio äidin valvonnasta	1.00	0.97–1.02	0.772	1.03	1.00–1.06	0.110
Lasten arvio isän valvonnasta	0.99	0.98–1.00	0.144	0.98	0.96–1.00	0.067

¹ Kiusaajana olemisen määritelmä: Lapsi raportoi kiusanneensa vähintään kerran lukuvuoden aikana

² lv = luottamusväli

dessä kiusattuna oloon (OR 0,98; lv 0,96–1,00). (Taulukko 6.)

Vanhempien itsearviolla valvonnastaan ei ollut yhteyttä lapsen toimimiseen kiusaajana (p=0,168). (Taulukko 5.) Logistisen regressio-analyysin mukaan vain poikasukupuoli oli yhteydessä kiusaajana oloon (OR 4,93; lv 2,06–11,76), kun luokka-asteen ja valvonnan arvioiden vaikutus oli vakioitu. (Taulukko 7.)

POHDINTA

TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulosten mukaan sekä lapset että vanhemmat arvioivat vanhemman valvonnan hyväksi, mikä on yhteneväinen tulos aikaisemman tutkimustuloksen kanssa (Aalsma ym. 2011). Tulokset vahvis-

tavat myös aikaisempaa näyttöä siitä, että alakouluikäisten lasten äitien tietämys lastensa elämästä on hyvä (Reynolds ym. 2011). Lapset arvioivat äidin tietävän paremmin kuin isän kenen kanssa, miten ja missä he vapaa-aikaansa viettivät. Lisäksi lasten arviot äitien valvonnasta vaihtelivat enemmän kuin arviot isien valvonnasta. Äitien arviot omasta valvonnastaan olivat parempia kuin isien vastaavat. Aikaisempien tutkimusten perusteella tiedetään lasten kertovan elämästään enemmän äidille kuin isälle (Waizenhofer ym. 2004, Smetana ym. 2006, Vieno ym. 2009, Blocklin ym. 2011, Keijsers ym. 2010) ja vanhempien tiedonsaantitapojen poikkeavan toisistaan. Äidit saivat tietoa lapsen vapaaehtoisen kertomisen kautta ja kyselemisen avulla (Blocklin ym. 2011) ja isät saivat tiedon lapsen elämästä äidin

kertoman kautta (Waizenhofer ym. 2004). Isät näyttivät hakevan tietoa lapsilta passiivisemmin ja odottivat vähemmän vapaaehtoista kertomista kuin äidit (Blocklin ym. 2011).

Isän valvontaa koskevat tulokset ovat uusia ja antavat aihetta jatkotutkimukselle lasten ja isien valvonnan yhteydestä. Tosin on huomioitava, että tähän tutkimukseen osallistuneiden isien lukumäärä oli alhainen, ja tältä osin tulosten yleistävyys on heikkoa. Lasten arvioima isän valvonta vastasi isien omia käsityksiä valvonnastaan. Äitien ja lasten kohdalla samaa yhteyttä ei löytynyt. Aikaisemmissa tutkimuksissa alakouluikäisten lasten ja äitien arvioinnit vanhemman valvonnasta ovat olleet yhteydessä toisiinsa (Reynolds ym. 2011). Syynä äitien ja lasten valvonta-arvioiden yhteyden puuttumiseen voi olla se, että äidit luulivat tietävänsä lähes kaiken lastensa vapaa-ajasta koulun jälkeen, kun taas lapset tiesivät ettei näin ole. Lapset saattoivat esimerkiksi raportoida, ettei äiti aina tiedä missä he ovat koulun jälkeen, mutta äidit luulivat tietävänsä. Tuloksissa saataakin näkyä jo alkava murrosikä, jolloin napanuora äitiin alkaa irrota ensin lapsen suunnasta. Lapsen iän on todettu aikaisempien tutkimusten mukaan vaikuttavan vanhemman valvonta-arvioihin siten, että nuoremmat lapset ja heidän vanhempansa arvioivat vanhemman valvonnan parempana kuin murrosiässä tai yläkoulussa olevat lapset (Kerr ym. 2010, Masche 2010, Laird ym. 2011, Reynolds ym. 2011). Valvonnan heikkenehmissä syytä on selitetty murrosikään liittyvällä itsenäistymisprosessilla (Masche 2010). Tässä tutkimuksessa lasten arvioiden ero ilmeni siten, että neljäsluokkalaiset arvioivat isän valvonnan paremmaksi kuin viidesluokkalaiset oppilaat. Yhtenä selittävänä tekijänä voi olla äidin osallistuvampi rooli lapsen elämään (Välimaa 2000, 115) ja tämän vuoksi äidin tietämys pysyy vapaaehtoisin kertomisen kautta parempana.

Lasten arvioon isän valvonnasta oli lisäksi yhteydessä perhetyppi. Muissa kuin ydinperheissä asuvat lapset arvioivat isänsä tietämisen heikommaksi kuin ydinperheiden lapset. Todennäköisesti suurin osa muiden kuin ydinperheiden lapsista asuu äidin kanssa ja tämän vuoksi isän tietämys oli heikompaa. Aikaisempien tutkimusten mukaan ydinperheissä arvioitiin vanhempien valvonta parempana kuin ei-ydinperheissä (Laird ym. 2003, Neumann ym. 2010).

Tässä tutkimuksessa vanhemman valvontaan-
sa koskevan itsearvion ja lasten kiusattuna ole-
misen välillä todettiin tilastollisesti merkitsevä yh-

teys. Aikaisemmissa tutkimuksissa vanhemman valvonnan on todettu vähentävän myös kiusaamiseen osallistumista (Georgiou ja Fanti 2010), mutta tässä tutkimuksessa ei löytynyt yhteyttä vanhemman arvion ja lapsen kiusaajaroolin välille. Myöskään lasten arvioilla äitien valvonnasta ei ollut yhteyttä koulukiusaamiskokemuksiin. Vanhemman itsearvioilla valvonnastaan on todettu aikaisemmin olevan voimakkaampi yhteys lapsen käyttäytymiseen kuin lapsen valvonta-arvioilla (Reynolds ym. 2011), mikä tuli esille myös tässä tutkimuksessa. Se, ettei tässä tutkimuksessa löytynyt yhteyttä valvonnan ja kiusaajana toimimisen välillä voi liittyä siihen, että yhden kerran kiusannut lapsi luokiteltiin kiusanneiden ryhmään.

Tutkimustulokset ovat pääosin yhteneviä aikaisempien tutkimusten kanssa ja näin ollen vahvistavat tietopohjaa valvonnan merkityksestä lapsen hyvinvoinnille. Tulokset rohkaisevat myös perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön koulu-terveydenhuollossa. Vanhempien ja perheiden tunteminen sekä säännöllinen tapaaminen on tärkeää, jotta lapsen ja perheen hyvinvointia voidaan tukea (Valtioneuvoston asetus 2011). Aikaisempien tutkimusten mukaan vanhemman lisääntyneellä tietämyksellä lapsen tekemisistä ja elämästä sekä valvonnan muutoksella voidaan vaikuttaa ja korjata jo ongelmalliseksi tullutta käyttäytymistä (Veronneau ym. 2010) tai lapsen oireilua (Hamza ja Willoughby 2011).

Vanhemman valvontatutkimusta on tehty viime vuosien aikana runsaasti ulkomailla. Suurin osa tutkimuksesta painottuu kuitenkin murrosiän kynnyksellä olevien tai murrosikäisten nuorten tutkimiseen (mm. Lahey ym. 2008, Laird 2008, Neuman ym. 2010). Alakouluikäisten lasten vanhempien valvontaa käsittelevissä tutkimuksissa ja myös tässä tutkimuksessa ilmenee, että niin alakouluikäiset kuin heidän vanhempansa arvioivat vanhemman valvonnan hyväksi. Selkeää yhteyttä valvonnan ja riskikäyttäytymisen välille ei löydy alakouluikäisillä lapsilla (mm. Aalsma ym. 2011). Toisaalta tutkimukset kertovat, että vanhempien tietäminen vähenee lapsen siirtyessä murrosikään ja yläasteelle (Kerr ym. 2010, Masche 2010, Laird ym. 2011) ja vanhempien heikko tietäminen lapsen ollessa nuorempi on yhteydessä vanhempien heikkoon tietämiseen lapsen ollessa myöhäisemmässä murrosiässä (Lahey ym. 2008, Laird 2010, Neuman ym. 2010). Vanhemman valvonnan ja koulukiusaamiskokemusten yhteyttä tulisikin seurata alakoulusta yläkouluun, kos-

ka vanhemman valvonnan merkitys näyttäisi korostuvan useissa murrosikäisten lasten käyttäytymisen ongelmissa. Tietämystä vanhemman valvonnan kasvatuksellisesta vaikutuksesta ja sen merkityksestä lapsen hyvinvointiin tulisi hyödyntää jo neuvolan vanhemmuuden tukemisessa ja ohjauksessa.

TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen luotettavuutta parantaa hyvä vastausprosentti, 76 prosenttia, sekä se, että käytettiin aiemmissa tutkimuksissa validoituja mittareita (mm. Ceballo ym. 2003, Yu ym. 2006). Vanhemman valvonta (Parental monitoring) -mittaria esitettiin ennen tätä tutkimusta pienemmällä aineistolla (n=37 oppilasta, n=37 vanhempaa) ja mittari osoittautui käytettävyydeltään ja sisäiseltä

konsistenssiltaan riittävän hyväksi. Mittarin reliabiliteettia tarkasteltiin tässä tutkimuksessa laskeamalla Cronbachin alfa-kertoimet (Kankkunen ja Vehviläinen-Julkunen 2009, Grove ja Burns 2009). Kaikissa aineistoissa summamuuttujat osoittautuivat sisäisesti homogeenisiksi siten, että alfa-arvot vaihtelivat 0,753 – 0.912 välillä.

Tulosten tulkintaa saattaa vinouttaa se, etteivät kaikki luokan oppilaat osallistuneet tutkimukseen. Tutkimuksen pieni otos heikentää tulosten yleistettävyyttä. Vanhempien aineiston yleistettävyyttä isiin heikentää isien vähäinen määrä (n=14). Yleistettävyyttä aikaisempiin kiusaamistutkimuksiin heikentää se, että tässä tutkimuksessa kerran lukuvuoden aikana kiusattu / kiusannut oppilas luokiteltiin kiusattujen / -kiusaajien luokkaan.

Ketonen R-M, Joronen K. Parental monitoring and bullying experiences of elementary school students
Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine 2014;51: 47–58

The purpose of this study was to examine parental monitoring as perceived by 4th and 5th graders and their parents. Additionally the associations between parental monitoring and bullying experiences were studied. The research was conducted in two schools in western Finland in autumn 2007. The response rate of the pupils and the parents was 76 (of which the mothers counted for 88%). The data were gathered using Parental Monitoring Scale and two questions concerning bullying, and the data were analysed by statistical methods. The results indicated that the pupils evaluated the monitoring by both the mother and the father to be strong. However, the maternal monitoring was evaluated stronger than the pa-

ternal monitoring. In addition the better the pupils assessed the maternal monitoring the better they assessed the paternal monitoring. The parents themselves evaluated their monitoring to be strong and the mothers evaluated their monitoring to be stronger than the fathers did. The parents whose children were not bullied evaluated their monitoring better than the parents whose children were bullied. The results of this study confirm the previous study results on the associations between the monitoring and the child's well-being. Additionally this study provides some new knowledge on the relationship between the parental monitoring and bullying experiences of school children.

KIRJALLISUUS

- Aalsma M, Liu G, Wiehe S. The role of perceived parent monitoring and support on urban child and adolescent problem behavior. *Community Ment Health* 2011;47:61–66.
- Barnes G, Reifman A, Farrell M, Dintcheff B. The effects of parenting on the development of adolescent alcohol misuse: A six-wave latent growth model. *J Marriage Fam* 2000;62:175–186.
- Blocklin M, Crouter A, Updegraff K, McHale S. Sources of parental knowledge in Mexican American families. *Fam Relat* 2011;60:30–44.
- Bourdeau B, Miller B, Duke M, Ames G. Parental Strategies for Knowledge of Adolescents' Friends: Distinct from monitoring? *J Child Fam Stud* 2011;20:814–821.
- Ceballo R, Ramirez C, Kimberly D, Maltese K. Community violence and children's psychological well-being: does parental monitoring matter? *J Clin Child Adolesc Psychol* 2003;32:586–592.
- Crossley IA, Buckner JC. Maternal-related predictors of self-regulation among low-income youth. *J Child Fam Stud* 2012;21:217–227.
- Dick D, Purcell S, Pulkkinen L, Viken R, Karpio J, Rose RJ. Parental monitoring moderates the importance of genetic and environmental influences on adolescent smoking. *J Abnorm Psychol* 2007;116:213–218.
- Dishion T, McMahon R. Parental monitoring and the prevention of child and adolescent problem behavior: A conceptual and empirical formulation. *Clin Child Fam Psychol Rev* 1998;1:61–75.
- Due P, Holstein B, Lynch J, Diederichsen F, Gabhain S, Scheidt P, Currie C. The Health Behaviour in School-Aged Children and Bullying Working Group. Bullying and symptoms among school-aged children: international comparative cross sectional study in 28 countries. *Eur J Public Health* 2005;15:128–132.
- Eaton N, Krueger R, Johanson W, McGue M, Iacono W. Parental monitoring, personality and delinquency: Further support for a reconceptualization of monitoring. *J Res Pers* 2009;43:49–59.
- Fletcher A, Steinberg L, Williams-Wheeler M. Parental influences on adolescent problem behavior: Revisiting Stattin and Kerr. *Child Dev* 2004;75:781–796.
- Fulkerson J, Pasch K, Perry C, Komro K. Relationships between alcohol-related informal social control, parental monitoring and adolescent problem behaviors among racially diverse urban youth. *J Community Health* 2008;33:425–433.
- Galvin K, Brommel B. Family communication: Cohesion and change. Addison-Wesley Longman, inc. 2000.
- Georgiou S. Bullying and victimization at school: The role of mothers. *Br J Educ Psychol* 2008;7:109–125.
- Georgiou S, Fanti K. A transactional model of bullying and victimization. *Soc Psychol Educ* 2010;13:295–311.
- Grove SK, Burns N. *The Practice of Nursing Research: Appraisal, Synthesis and Generation of Evidence*. 6th Edition. Saunders Elsevier, USA 2009.
- Hamza C, Willoughby T. Perceived Parental Monitoring, Adolescent Disclosure, and Adolescent Depressive Symptoms: A Longitudinal Examination. *J Youth Adolesc* 2011;40:902–915.
- Heikkilä T. Tilastollinen tutkimus. Edita Prima Oy, Helsinki 2008.
- Holmberg-Kalenius T. Elämää koulukiusaamisen jälkeen. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä 2008.
- Kaltiala-Heino R, Rimpelä M, Rantanen P, Rimpelä A. Bullying at school—An indicator of adolescents at risk for mental disorders. *J Adolesc* 2000;23:661–674.
- Kankkunen P, Vehviläinen-Julkunen K. Tutkimus hoitotieteessä. WSOY, Helsinki 2009.
- Kaukiainen A, Salmivalli C. Vanhempien opas. Opetusministeriö, Helsinki 2009.
- Keijsers L, Branje S JT, VanderValk IE, Meeus W. Reciprocal effects between parental solicitation, parental control, adolescent disclosure, and adolescent delinquency. *J Res Adolesc* 2010;20:88–113.
- Kerr M, Stattin H. What parents know, how they know it, and several forms of adolescent adjustment: Further support for a reinterpretation of monitoring. *Dev Psychol* 2000;36:366–380.
- Kerr M, Stattin J, Burk W. A reinterpretation of parental monitoring in longitudinal perspective. *J Res Adolesc* 2010;20:39–64.
- Konu A. Koululaisten hyvinvoinnin arviointi ja alakoulujen hyvinvointi 2000-luvulla. Teoksessa Joronen K, Koski A. (toim.) Tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen koulu yhteisössä. Tampere University Press, Tampere 2010, 13–32.
- Kämppi K, Välimaa R, Ojala K, Tynjälä J, Haapasalo I, Kannas L. Koulukokemusten kansainvälistä vertailua 2010 sekä muutokset Suomessa ja Pohjoismaissa 1994–2010: WHO-Koululaistutkimus (HBSC-Study). Opetushallitus, Terveyden edistämisen tutkimuskeskus, Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen seurantaraportit 2012:8.
- Lahey B, Van Hulle C, D'Onofrio B, Rodgers J, Waldman, I. Is parental knowledge of their adolescent offspring's whereabouts and peer associations spuriously associated with offspring delinquency? *J Abnorm Child Psychol* 2008;36:807–823.
- Laird RD, Criss MM, Pettit GS, Bates JE, Dodge KA. Parents' monitoring knowledge attenuates the link between antisocial friends and adolescent delinquent behavior. *J Abnorm Child Psychol* 2008;36:299–310.
- Laird R, Marrero M. Mothers' knowledge of early adolescents' activities following the middle school transition and pubertal maturation. *J Early Adolesc* 2011;31:209–233.
- Laird R, Marrero M, Sentse M. Pevisiting Parental Monitoring: Evidence that Parental Solicitation Can be Effective When Needed Most. *J Youth Adolesc* 2010;39:1431–1441.

- Laird R, Pettit G, Dodge K, Bates J. Changes in parents' monitoring knowledge: Links with parenting, relationship quality, adolescent beliefs, and antisocial behavior. *Soc Dev* 2003;12:401–419.
- Luopa P, Pietikäinen M, Jokela J. Koulukiusaaminen peruskoulun yläluokilla 2000–2007. Opetusministeriön julkaisuja 2008:7.
- Masche J. Explanation of normative declines in parents' knowledge about their adolescent children. *J Adolesc* 2010;33:271–284.
- Mesch G. S, Talmud I. *Wired Youth*. Routledge, New York 2010.
- Mäenpää T. Koululaisen ja perheen osallisuus kouluterveydenhuollossa. Teoksessa Joronen K, Koski A (toim.) *Tunne- ja sosiaalisten taitojen vanhivistaminen koulu yhteisössä*. Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print, Tampere 2010:59–76.
- Neumann A, Barker E, Koot H, Maughan B. The role of contextual risk, impulsivity, and parental knowledge in the development of adolescent antisocial behavior. *J Abnorm Psychol* 2010;119:534–545.
- Ojala K, Välimaa R, Villberg J, Kannas L, Tynjälä J. Nuorten ateriarytmi: Kuka syö koulupäivinä säännöllisesti? *Sosiaalilääk Aikak* 2006;43:60–71.
- Perren S, Hornung R. Bulling and delinquency in adolescence: Victims' and perpetrators' family and peer relations. *Swiss J Psychology* 2005;64:51–64.
- Reynolds E, MacPherson L, Matusiewicz A, Schreiber W, Lejuez C. Discrepancy Between Mother and Child Reports of Parental Knowledge and the Relation to Risk Behavior Engagement. *J Clin Child Adolesc Psychology* 2011;40:67–79.
- Salmivalli C. Koulukiusaaminen ryhmäilmionä. Gaudeamus, Helsinki 1998.
- Salmivalli C. Koulukiusaamiseen puuttuminen: kohti tehokkaita toimintamalleja. PS-Kustannus, Jyväskylä 2003.
- Salmivalli C. Koulukiusaamiseen puuttuminen – kohti tehokkaita toimintamalleja. Ps-kustannus, Jyväskylä 2010.
- Shariff S. *Cyber Bullying*. Routledge, New York 2010.
- Small S, Kerns D. Unwanted sexual activity among peers during early and middle adolescence: Incidence and risk factors. *J Marriage Fam* 1993;55:941–952.
- Small SA. Parental monitoring scale. Teoksessa Touliatos J, Perlmutter BF, Strauss MA. (toim.) *Handbook of family measurement technique* (Vol. 2, p. 194). Thousand Oaks, Sage, CA 2001.
- Slesnick N, Reed S, Letcher A, Katafiasz H, Jones T, Buettner C. Predictors of parental monitoring among families with a runaway adolescent. *Am J Orthopsychiatry* 2012;82(1):10–18.
- Smetana J, Metzger A, Gettman D, Campione-Barr N. Disclosure and secrecy in adolescent–parent relationships. *Child Dev* 2006;77:201–217.
- Smith PK, Singer M, Hoel H, Cooper CL. Victimization in the school and workplace: are there any links? *Br J Psychol* 2003;94:175–188.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:37.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä suun terveydenhuolto. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:20.
- Stattin H, Kerr M. Parental monitoring: A reinterpretation. *Child Dev* 2000;71:1072–1085.
- Stevens V, De Bourdeaudhuij I, Van Oost P. Relationship of the family environment to children's involvement in bully/victim problems at school. *J Youth Adolesc* 2002;31:419–428.
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. 288/2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338> [Luettu 1.8.2012]
- Varhama L, Björkqvist, K. Relation Between school bullying during adolescence and subsequent long-term unemployment in adulthood in a Finnish sample. *Psychol Rep* 2005;96:2:269–272.
- Veronneau H-M, Dishion T J. Predicting change in early adolescent problem behavior in the middle school years: a mesosystemic perspective on parenting and peer experiences. *J Abnorm Child Psychol* 2010;38:1125–1137.
- Vieno A, Nation M, Pastore M, Santinello M. Parenting and antisocial behavior: A model of the relationship between adolescent self-disclosure, parental closeness, parental control, and adolescent antisocial behavior. *Dev Psychol* 2009;45:1509–1519.
- Välimaa, R. Nuorten koettu terveys kyselyaineistojen ja ryhmähaastattelujen valossa. Jyväskylän yliopisto. ER-Paino, Jyväskylä 2000.
- Waizenhofer R, Buchanan C, Jackson-Newsom J. Mothers' and fathers' knowledge of adolescents' daily activities: its sources and its links adolescent adjustment. *J Fam Psychol* 2004;18:348–360.
- Willoughby T, Hamza C. A longitudinal examination of the bidirectional associations among perceived parenting behaviors, adolescent disclosure and problem behavior across the high school years. *J Youth Adolesc* 2011;4:463–478.
- Yu S, Clemens R, Yang H, Li X, Stanton B. Youth and parental perceptions of parental monitoring and parent-adolescent communication, youth depression, and youth risk behaviors. *Soc Behav and Pers* 2006;34:1297–1310.

RIIKKA-MARI KETONEN

*TtM-opiskelija
Tampereen yliopisto*

KATJA JORONEN

*TtT, dosentti, yliopistonlehtori,
Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö*